

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота

з японської філології на тему:

ПОРІВНЯННЯ ІСТОРИЧНИХ ТА ЛЕКСИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
ОСАКСЬКОГО ТА ОКІНАВСЬКОГО ДІАЛЕКТІВ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Яп05-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми:

«Японська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова»

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та літератури

(переклад включно),

перша – японська

Телєпової Мілани Ігорівни

Науковий керівник:

докт. філол. н., проф.

Нечитайло І.М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ТА СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ОСАКСЬКОГО ТА ОКІНАВСЬКОГО ДІАЛЕКТІВ.....	5
1.1. Занурення у глибинну історію Японії	5
1.2. Утворення осакського діалекту.....	7
1.3. Утворення окінавського діалекту.....	10
Висновок до 1 розділу.	12
РОЗДІЛ 2. ГРАМАТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ОСАКСЬКОГО ТА ОКІНАВСЬКОГО ДІАЛЕКТІВ.....	14
2.1. Способи творення осакського діалекту.	14
2.2. Способи творення окінавського діалекту.	22
2.3. Зіставлення лексики осакського діалекту та окінавської мови.	26
Висновок до 2 розділу.	27
ВИСНОВКИ.....	28
АНОТАЦІЯ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31

ВСТУП

Специфічна лексика, регіональні особливості, територіальні мовленнєві системи. Відмінності в акцентах чи наголосах, відмінності в будові речень, порядку слів та інших синтаксичних особливостях, власні граматичні форми. Все це про діалекти, які часто виникають через ряд причин, таких як: історичні або соціальні обставини, включаючи географічні обмеження, ізоляцію чи культурні взаємодії; географічне розташування; соціальний статус, етнічні та інші соціокультурні чинники; вплив інших мов чи діалектів. Діалекти можуть виникати і природним шляхом унаслідок розвитку мови в різних групах людей або через зовнішні впливи. Важливо розуміти, що діалекти не є "неправильними" чи "менш цінними" формами мови, вони відображають різноманіття та багатство культурного спадку.

Щось унікальне, відмінне від основної мови країни. В Японії офіційна мова — Токійський діалект. Його вивчають в першу чергу, однаково як іноземці, так і японці. Та варто лишень відвідати будь-яке інше місто Японії, і буде здаватись, ніби Ви не знаєте японську, незалежно від того, як довго Ви її вивчали. Японці Вас неодмінно зрозуміють, та чи зрозумієте їх Ви? Чи будуть вони використовувати класичну японську, чи звертатимуться до Вас тією японською, якою спілкуються протягом усього життя?

Отже, **актуальність дослідження** полягає в тому, що через незнання діалекту є високий ризик дуже сильно розгубитись і не зорієнтуватись в якійсь ситуації. Якщо це просто подорож або відпустка, то це нічим не погрожує, та чи довго можна прожити в місті, де японська кардинально відрізняється і всі довкола говорять ніби і не японською зовсім?

Саме такими і є діалекти Осаки та Окінави (головний острів Рюкю). Втім, причини та способи їх утворення дуже різняться, і навіть менталітет у тих місцинах дещо інші. А краще зрозуміти діалекти, як і будь-яку мову, можна через вивчення історії та культури.

Об'єктом дослідження є осакський та окінавський діалекти.

Матеріалом дослідження є інформаційні джерела різного типу (документи, підручники, навчальні посібники, інтернет-джерела, манга і т.ін.).

Предметом курсової роботи є історичні та лексичні аспекти осакського та окінавського діалектів.

Мета курсової роботи — розібрати історичні відмінності діалектів Осаки та Окінави, щоб зрозуміти їх лексичне утворення та вміти застосовувати ці діалекти у буденному житті.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- Вивчити історичний контекст розвитку мов Осаки та Окінави та факторів, які впливали на їх формування;
- Провести лексичний аналіз діалектів;
- Порівняти осакський та окінавський діалекти.

Методи дослідження: аналіз різноманітних джерел; порівняння та зіставлення отриманої інформації; узагальнення здобутих знань.

РОЗДІЛ 1

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ТА СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ОСАКСЬКОГО ТА ОКІНАВСЬКОГО ДІАЛЕКТІВ

1.1. Занурення у глибинну історію Японії

Переселення народів — те, що відбувалось ледь не з кожним плем'ям, де в сучасному світі проживають, як ми їх знаємо, китайці, корейці, японці тощо. Саме безпосередньо через такі історичні події утворюється диференціація. Особливо це явище властиве країнам Азії, в тому числі і японцям.

В Японії таким плем'ям були айни — у перекладі “людина” (самоназва – утарі) — етнічна група корінних народів японських островів. Наразі походження айнів залишається невизначеним. Через те, що ґрунти на островах дуже кислотні, а також через високу вологість, органічні та кісткові рештки дуже швидко розкладаються, через що вивчення давнього населення в Японії дуже ускладнене, тому японські вчені змушені вивчати минуле практично лише за залишками матеріальної культури. Тільки невелика частка людських решток змогла зберегтися, коли поховання були в печері або поблизу черепашкових куп, біля яких створювалися лужні середовища.

Раніше етногенез японців розглядався виключно як міф про божественне походження Японських островів та місцевої імператорської династії. Проте останні генетичні дослідження сучасних японців та сусідніх народів показали, що 65% генів японців відповідають генам корейців, а 35% — айнським (Walker, 2001). Тобто, вплив айнів на формування японців справді вагомий.

Нині айнів залишилось дуже мало. Вони були витіснені на острів Хоккайдо. Це єдині носії, що говорять айнською мовою, проте навіть не всі з них знають її. Є навіть словник з айнської, хоча ця мова вже, можна сказати, мертва.

На сьогодні точна чисельність айнів не відома через жорстоку дискримінацію та асиміляцію з боку японців, яку можна вважати і геноцидом, тому на сьогодні чимало айнів приховує своє походження. Айни вели війну за своє існування півтори тисячі років. За приблизними оцінками, в Японії проживають близько 50 000 айнів

та метисів першого покоління.

Зовні айни вірізняються від японців. В них далекопосаджені мигдалеподібні очі, великі вуха, жорстке волосся, є схильність до облісіння, вони з великими, широкими очима. Найпомітніше в них — їх борода. У культурі айнів було прийнято рости бороду, але до 21го століття через змішання з японцями вони набули більш монголоїдних рис.

Культура айнів вплинула на японців. Традиції ритуального самогубства, культ меча, характерний для самурайських часів, прямо сходять до айнів.

Проте і айни не були першими жителями Японії. Їм передувала епоха Дзюмон, де основним населенням було протайнське населення.

Одним із перших почав досліджувати стародавнє населення архіпелагу і пов'язувати його з сучасними японцями засновник кафедри антропології Токійського університету Тсубої Шьогоро.

В загальному, серед японських істориків існує декілька версій походження японців та ролі в них айнів:

- Теорія Коганех Йошікії. Полягає в почерговості популяцій. Згідно неї, культура Дзюмон належала айнам.

- Кійоно Кенджі висунув теорію гібридизації, за якої японці сформувалися унаслідок злиття дзюмонців-айнів з вихідцями з Кореї (ямато). Цей процес асиміляції тривав десь до 10-11 століття. Ця теорія зараз стає все більш популярною.

- Концепція поступових змін (мікроеволюційна). Її творцем був Хасебе Котондо. Згідно з нею, предками сучасних японців є представники культури Дзюмон. Особливо великих міграцій не відбувалось. Були мікроеволюційні кроки під впливом різних факторів, наприклад: природне середовище. Археологічні дослідження останніх десятиліть все ж підтверджують велику міграційну хвилю з континенту.

У 4-6 століттях монархія Ямато підкорила собі західні, центральні та більшість східних земель острова Хонсю, завоювали острів Сікоку і поставили під свій контроль північ острова Кюсю.

Японські хроністи говорять і про інші іноземні племена, що населяли архіпелаг: Тсутігумо (в перекладі - земляний павук), чия судьба не зрозуміла. Можливо, цей народ вимер чи асимілювався. Він жив на островах Кюсю та Хонсю. Наступний зниклий абориген Японії — це народи Кумасо (ведмежі нападники) та Хаято (люди-соколи), які також жили на острові Кюсю. Емісі — народ, який став пращуром айнів.

По одній з теорій, японці прийшли з Алтая. Японці теж говорять, що така теорія є. Порівнюючи японську з алтайськими мовами, наприклад, з азербайджанською, вони дещо схожі за граматику. Є спільна побудова речень, наприклад, те, що дієслова стоять у кінці речення.

В Японії диференціація відбувалась не тільки з корінними населеннями, але й коли уряд шьогунів карав підлеглих удільних князів (даймьо) заміною їх володінь на більш багаті або бідні в епоху Едо, переселяючи на нове місце весь клан і певну кількість населення. Таким чином, на нове місце було принесено діалект колишнього місця проживання.

Серед історичних факторів на зміни мови також вплинув період феодальної роздробленості. Тоді в Японії були обмеження в пересуваннях по країні, внаслідок чого було утворено зони замкнутого проживання людей.

Також появі діалектів посприяло неодноразове перенесення столиці. Першою офіційною столицею Японії було місто Нара в 710-794 рр., наразі — Токіо.

І ще одним фактором є географічні розташування. Японія хоч і маленька країна, однак горна, і через це в ній раніше було багато провінцій, ізольованих одна від одної. Також діалекти розділяють річки, морські протоки та інші географічні об'єкти.

1.2. Утворення осакського діалекту

Осака — древнє місто в Японії, старше від нинішньої столиці Токіо майже на 1000 років. Знаходиться на Південній частині головного острова Хонсю в регіоні Кансай. Традиційно вважалось економічним центром Японії.

Важливо зазначити, що саме в цій частині країни виникло перше державне об'єднання Японії в улоговині Ямато (місцевість і плем'я, які мешкали в Кансаї).

Осака є портовим містом, що не могло не позначитись на активному соціальному та культурному взаємообміні поміж різними народами, етносами, соціальними групами та кастами, що пересікались в даному регіоні. Формуючись як крупний тогівельно-економічний та політичний центр, місто швидко стало набирати ознаки домінуючого культурного центру регіону, притягуючи цим все більше нового населення з усіх усюд, яке, в свою чергу, активно сприяло формуванню місцевого сленгу, і, звісно, діалекту в цілому (для наочного прикладу можемо поглянути на українське портове місто Одесу, чия історія та формування місцевого діалекту вельми схожі із Осакою).

Осакський діалект входить до діалектів Кансай (по-іншому — Кінкі), в якому двома основними діалектами є Кіотський та Осакський.

До середини періоду Едо столицею Японії було Кіото, і форма Кіотського кансайського діалекту була загальноживаною по всій Японії, проте зараз Осака завдяки своєму торгівельному статусу та сильній медійності взяла цю роль на себе, тож тепер, коли ми говоримо про Кансай-бен, ми маємо на увазі саме Осака-бен, тобто діалект Осаки.

Попередником Осаки було місто під назвою Нанівакьоу. У 645-655 рр. — столиця Японії, оскільки у ті часи у місті знаходився палац імператора Котоку, а опісля, у 744 році, місто знову тимчасово стало столицею при імператорі Шьому. Про історичні корені міста нагадують назви центральних районів міста Наніва та Намба.

В 1496 році в районі сучасної Осаки було побудовано монастир Ішіяма Хонганджі, в якому було засновано будійську школу дзьоудо шіншю. Цей монастир був побудований на руїнах імператорського палацу. Навколо утворилося місто, яке отримало назву Осака. Однак, Ода Нобунага зруйнував як і монастир, так і місто, а

на його місці було побудовано Осакський замок, який у наші часи є однією з найголовніших визначних пам'яток. Замок зіграв важливу роль у часи так званої “Осакської кампанії” (1614-1615рр.). Це була війна між шьогунатом Едо та самурайським кланом Тойотомі у главі з Тойотомі Хідейорі. Шьогун Токугава Іеясу не заспокоївся, поки не зміг завоювати замок за допомогою своїх бійців.

Тойотомі зі своєю матір'ю наклали на себе руки, а Токугава за декілька років вирішив розширити Осакський замок. В результаті, Осака стала головним торговельним центром країни. У той час, як у інших містах жили самураї, в Осаці здебільшого жили купці. До 19 ст. про людей, що проживали у тій місцині, склались певні стереотипи. Її жителі вважались скупими, а жителі Едо (сьогоднішнє Токіо) уявляли собі жителів Осаки, як дуже легковажний люд, який не має громадянського духу та говорить вульгарним Осакським діалектом.

Після реставрації Мейдзі (1868-1869рр.) та перенесення столиці до Токіо Осака стала перетворюватися з економічної столиці в індустріальний центр. Індустріалізація призвела до розширення міста та значного зростання населення. Так, у 1925 році Осака стала найбільш населеним японським містом, а також шостим за чисельністю населення у Світі.

Осака також постраждала від бомбардування у Другій світовій війні. Через те, що місто вважалось важливим індустріально-воєнним центром, воно стало цілком для бомбардування воєнно-повітряними силами США. На початку 1945-го року в місті проживало майже 3 млн. людей. Результатом бомбардувань стало те, що 12 620 людей загинуло, 23 037 були ранені, та більш ніж 1 млн. людей втратили свою домівку. Місто бомбардувалось 7 разів, з березня до серпня 1945-го року. Так, у серпні 1945-го року в Осаці залишилось лише 30% жителів, які знаходились у місті до початку бомбардувань (Sakunosuke, 1994). Проте, не дивлячись на те, що місто було на третью зруйноване, його змогли не тільки відновити, включаючи усі зруйновані фабрики, але й досягти ще більшого процвітання, ніж до війни.

Вже в 1970-му році в Осаці проводилась Всесвітня виставка “Експо-70”, яка стала першою подібною виставкою, яку коли-небудь проводили в Азії. За 6 місяців її

відвідало більше 64 млн. людей, що зробило її однією з найбільш успішних та найбільш відвідуваних виставок в історії (Sakunosuke, 1994).

Такі історичні події мали основний вплив на утворення Осацького діалекту.

1.3. Утворення окінавського діалекту

Рюкю — держава, що налічує 73 острови, з яких головним і найбільшим є Окінава. У 1429-1879 рр. Рюкю було незалежним королівством.

З 1322 по 1429 рік на цих островах був період трьох королівств (三山時代 (сандзанджідай)): Чюдзан, Хокудзан та Нандзан. Відбувалася поступова консолідація влади під керівництвом родини Шьо. Шьо Хаші, перший король Рюкю, у 1404 році завоював Чудзан, Середнє королівство, і зробив свого батька Шьо Шішью королем. У 1416 році він підкорив Хокудзан, північне королівство, а у 1429 році підкорив південне королівство, Нандзан. Таким чином три королівства було об'єднано в єдине королівство Рюкю. Проте, незважаючи на незалежність, королі королівства Рюкю платили данину Китаю, будучи під його сюзеренітетом.

Рюкюйці до останнього боролись за свою незалежність. Попри те, що вони тривалий час були певною мірою залежні від Китаю, у 1879-му році Японія анексувала весь архіпелаг Рюкю. Уряд Мейдзі скасував королівство Рюкю та замінив його префектурою Окінава. Монархію Шюрі було скасовано, а скинутий король Шьо Тай був змушений переїхати до Токію. Згодом він отримав звання маркіза в системі перства Мейдзі.

Ворожнеча проти материкової Японії посилилася в Рюкю одразу після її приєднання до Японії частково через систематичні спроби з боку материкової Японії знищити культуру Рюкю, включаючи мову, релігію та культурні практики.

Різницю у культурі можна помітити, зважаючи на той фактор, що в японській культурі неприязне ставлення до татуювань, тоді як в Рюкю у жінок було і є навіть на сьогоднішній день характерним татуювання на руках та пальцях рук. Дизайни татуювань варіюються в залежності від острова. Є ряд причин для цих татуювань:

- Шаманство — система вірування. Рюкюйці вірять, що що б вони не робили сьогодні, в наступному житті їм це повернеться.

Витерпіти шлюб. Рюкюйці вважали, що якщо ти спроможний витримати біль татування, ти будеш спроможним витримати і біль шлюбу.

- Обряд посвяти для дівчат, щоб стати жінками.
- Запобігти тому, що їх заберуть. Вони боялись бути забраними до Японії.

Мода. Жінки обожають виглядати гарно, тому вони використовують це і як аксесуар у тому числі.

Це прямий приклад того, що автентично Окінава не була частиною Японії.

Серед санкцій було запровадження державної освіти, яка дозволяла використовувати лише стандартну японську мову, при цьому присоромлюючи студентів, які використовували свою рідну мову, змушуючи їх носити таблички на шиї, проголошуючи їх «носіями діалекту». Це збільшило кількість носіїв японської мови на островах, створивши зв'язок із материком.

Також задля знищення рюкюйців як народу рюкюйських жінок змушували виходити заміж за японців (Керр, 2018).

Коли Японія стала домінуючою державою на Далекому Сході, багато рюкюйців пишалися тим, що вони громадяни Імперії. Однак завжди існувала прихована течія невдоволення тим, що до них ставилися, як до громадян другого сорту.

Окрім того, що Рюкю постраждало від анексії Японією, в 1945 році США почали атаку на Окінаву, адже для них Окінава була ключовим кроком у напрямку японського материка. Вона була останньою перешкодою на шляху до японських островів і давала можливість американській армії встановити бази на більш близьких відстанях від Японії. Окрім того, перемога над Окінавою дала можливість використовувати це місце як аеродром для нанесення бомбардувань по Японії. Внаслідок було вбито більше третини цивільного населення, а також було знищено багато важливих документів, артефактів та місць, пов'язаних з історією та культурою Рюкю, включаючи королівський замок Шюрі. Через побоювання щодо своєї долі під час та після вторгнення окінавці ховались у печерах та в сімейних гробницях. Відбулося декілька масових смертей, наприклад, у "Печері Діви", де багато окінавських школярів стрибнули зі скель через страх згвалтування. Схожим

чином цілі сім'ї наклали на себе руки або були вбиті близькими родичами, щоб уникнути страждань, що, на їх думку, було би гірше, аніж загинути отак. Наприклад, на острові Дзамамі майже всі, хто жив там, наклали на себе руки через два дні після того, як американці висадились.

Великі жертви на островах Яема змусили жителів евакуюватись зі своїх міст в гори попри те, що там була розповсюджена малярія. 54% населення острову вмерли через голод та хвороби (Mamoru, 2018).

Ці події призвели до ще більшого винищення рюкюйців як народу.

Після війни острови були окуповані США. Контроль США тривав навіть після закінчення окупації. В 1972 році президент США погодився повернути Рюкю Японії.

Наразі острови Рюкю досі під владою Японії, а воєнні штатів і по нині контролюють 19% острова, що робить 30 000 американських військовослужбовців домінуючою рисою острівного життя. Це повністю вбиває існування їх національності та культури, а їх мова вже майже вимерла. Ми спілкувались з корінними жителями Окінави, і виявили, що покоління дідусів та бабусь знають рюкюйську та спілкуються нею, покоління мам і тат розуміють рюкюйську, проте не можуть нею спілкуватись, а покоління молодих людей зовсім не розуміє рюкюйської мови.

Зважаючи на інформацію, надану вище, ми зробили висновок, що окінавський діалект — це не діалект Японії, а окрема, рюкюйська, мова, яка зараз перебуває на стадії вимирання.

Висновок до 1 розділу:

На утворення діалектів, а особливо діалектної лексики, безперечно впливає структура суспільства, уклад життя в даній місцевості. Історія, диференціації, географічне розташування.

Японці — це не корінне населення Японії. Таким населенням є айни. Японці відрізняються від айнів як мовою, так і расово, культурою, традиціями, адже японці не мають з айнами жодної спорідненості.

Айни — не єдине корінне населення Японії, проте саме вони мають значний вплив на утворення діалектів в Японії.

Окрім того, діалекти в Японії виникали внаслідок гірських та річкових розмежувань жителів Японії, утворюючи між ними певну “ізоляцію”.

На утворення діалекту Осаки мало значний вплив постійне перенесення столиці саме в регіоні Кансай (в Осаку, в Кіото, в Нару). Разом із перенесенням столиці відбувалось і перенаселення народів різних регіонів. Таким чином, люди з різних куточків Японії приносили в Осаку частинку свого діалекту, утворивши той діалект Осаки, яким він є зараз.

Дуже цікава історія мови Окінави, що на сьогоднішній день вважають діалектом Японії, проте мало хто знає справжню її історію. Ми вважаємо, що не доречно вписувати окінавський діалект в групу діалектів, адже це не діалект, це - окрема мова.

Окінава — основний і найбільший острів островів Рюкю, колись незалежного королівства. Рюкю існувало як окрема держава до кінця 19-го століття. Довгі роки воно було під культурним та васальним впливом Китаю та Японії, а також під владою США під час Другої світової війни, а до сьогодні після анексії острови Рюкю досі належать Японії. Через це мова цих островів дуже видозмінена і майже вимерла.

Кількість діалектів на островах Рюкю збігається з кількістю діалектів у самій Японії. Через своє географічне розташування та історичний розвиток майже кожен острів архіпелагу має свій діалект.

РОЗДІЛ 2

ГРАМАТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ОСАКСЬКОГО ТА ОКІНАВСЬКОГО ДІАЛЕКТІВ

2.1. Способи творення осакського діалекту

Кансай-бен — найважливіший діалект японської мови. Кансай-бен, яким розмовляють у регіоні Кансай, до якого входять відомі міста Кіото, Осака та Кобе, довгий час вважався загадковим діалектом навіть для японців. Тому не дивно, що іноземці, які розмовляють лише стандартною японською мовою, спантеличені, коли опиняються в оточенні людей, які розмовляють діалектом Кансай.

Кажуть, що Кансай-бен більш приземлений і прямолінійний, ніж стандартна японська мова, але він має власну систему ввічливої мови, якої не вчать у книгах чи школах. Насправді кансай-бен рідко де викладають, і досі немає тексту українською мовою, який би пояснював роботу цього колоритного діалекту, яким щодня розмовляють 21 мільйон японців.

Вивчення осакського діалекту важливе для тих, хто хоче розуміти гангстерів, гейш і самураїв, які завжди з'являються в японських фільмах. Ви побачите, що повсякденна японська мова, якою розмовляють у Західній Японії, зовсім не схожа на японську, яку ви вивчали. Осакці чудово зрозуміють вашу японську, але ви не зможете зрозуміти жодного слова з того, що вони вам скажуть. «Вони» означає майже всіх, хто розмовляє неформально. Це можуть бути люди похилого віку зі своїми історіями, ваша дівчина чи хлопець, діти, учні в шкільній формі, водії вантажівок або просто звичайні люди, яких ви зустрічаєте в пабах, на вечірках чи на вулиці. Ви втрачаєте велику практику аудіювання через те, що не розумієте справжню мову, якою весь час говорять навколо вас.

Випадково західнояпонська мова не стала сучасним стандартом для всієї Японії, її все одно слід вважати стандартною мовою західного Хонсю. Незважаючи на те, що хьоджюнго (літературна японська мова) вплинуло на

розмовну західну японську мову в останні роки завдяки масовій комунікації та стандартизованому навчанню, західну японську мову ніколи не замінить хьоджюнго. Західна японська мова стала неофіційною мовою Західної Японії.

Якщо ви дійсно хочете познайомитися з людьми Осацького регіону, вам доведеться доповнити своє вивчення стандартної японської мови Західною японською. Ми надамо сотні зразків речень і діалогів з українськими та стандартними японськими еквівалентами, охоплюючи різноматнітні теми.

До речі, осакська лексика також має назву Наніва котоба, де Наніва – стара назва Осаки як міста.

Отже, почнімо вивчення з часток:

ね (не) в Осацькому діалекті стає な (на), よ (йо) може бути や (я) і で (де),
だよね(дайоне) | よね (йоне) |

でしょう (дешью) — やん (ян)(か)(ка), だ (да) — や (я), だった (датта) — や
った (ятта) | じゃった (джятта)、だろう (дароу) — やろう (яроу) | やろ (яро) | じゃ
ろう (джяроу) | じゃろ(джяро)、んだ (нда) — ねん(нен).

Тепер представимо Вам як чоловіки в Осаці виражають “я”, “ти”, “він”, “вона”, “вони”:

- 僕 (боку) — я (дружнє)
- 僕ら (бокура)、僕たち (бокутачі) — ми
- 俺 (оре) — я (грубе)
- 俺ら (орера)、おいら (ойра) — ми
- わし (ваші)、わて (вате) — я (старший)
- わたし (ваташі) — я (нейтрально-ввічливе)
- わたしども (ваташідомо)、わたしたち (ваташітачі) — ми
- わたくし (ватакуші) — я (піднесена ввічливість)
- わたくしども (ватакушідомо) — ми (піднесена ввічливість)
- わがはい (ваганай)、よ (йо) — я (для дворян)

- われ (варе) — я (для простолюдинів, у фільмах про самураїв)
- われわれ (вареваре) — ми (ввічливе)
 - てめえ (темее)、きさま (кісама) — ти (вульгарне, використовується під час битви або щоб образити когось)
 - われ (варе) — ти (використовується, як てめえ, переважно гангстерами і щоб залякати)
- おまえ (омае)、おめえ (омее) — ти (образливе)
- おまえら (омаера) — ви (образливе)
- 君 (кімі) — ти (миле, часто зустрічається в піснях)
- あなた (аната) — ти (ввічливе)
- あなたたち (анататачі)、あなたがた (анатагата) — ви
 - あいつ(аітсу)、やつ (ятсу) — він (грубе, використовується чоловіками для позначення чоловіків)
- こいつ (коітсу) — він, вона, ти (негідник, негідниця)
- そいつ (соітсу) — він, вона (неформальне)
- あの人 (анохіто) — ота людина (ввічливо)
- あの方 (аноката) — ота людина (дуже ввічливо)
- 彼 (каре) — він (ввічливе, не використовується для друзів)
- 彼ら (карера) — вони (ввічливе)
 - 彼女 (каноджьо) — вона (не використовується для друзів) Не слід забувати і про жіночі еквіваленти:
- あたし — я (жіночне)
- あたしたち — ми (жіночне)
- わたし — я (нейтрально-ввічливе, найуживаніший займенник)
- わたくし — я (піднесено-ввічливе)
- わらわ — я (архаїчне, зустрічається у фільмах про самураїв)

- あんた — ти (дещо материнське, рідко від чоловіків)
- あなた — ти (ввічливе, жінкою до свого чоловіка як “любий”)
- ぼく — ти (до маленьких хлопчиків)

Привітання та прощання в Осацькому діалекті змінюються наступним чином:

- いらっしやいませ (ірашшяймасе) — おいでやす (ойдеясу)

こんにちは(коннічіва) — まいど(майдо)

こんばんは(конбанва) — おばんです(обандес)

- バイバイ (байбай)、じゃあね (джяане) — ほな (хона)
 - さようなら (сайоунара) — さいなら (сайнара) Члени сім’ї

позначаються наступним чином:

- お母さん (окаасан) — オカン (окан)
- お父さん (отоосан) — オトン (отон)
- おじさん (оджісан) — おっちゃん (оччян)

А тепер перейдемо до загальної лексики Осацького діалекту:

- いくらですか (ікурадеска)? — なんぼでっか (нанбодекка)?
- 本当 (хонтоо)? — ほんま (хонма)?
- ありがとう (арігатоо) — おおきに (оокіні)
- 愛してる (айшьтеру) — 愛しとんねん (айшьтоннен)
- とても (тотемо) — めっちゃ (меччя)

ばか (бака) — あほ (ахо)

だめ (даме) — あかん (акан)

- おもしろい (омошірой) — おもしろい (оморой)
- 大丈夫 (дайджьюубу) — かまへん (камахен)
- 違う (чігау) — ちゃう (чяу)
- 捨てる (сутеру) — ほかす (хокасу)
- 早く (хаяку) — はよ (хайо)

- 大きい (оокій) — でかい (декай)
- 小さい (ちйсай) — ちちやい (ちちяй)
- 新しい (атарашій) — さらぴん (сарапін)
- どうも (доумо) — まいど (майдо)
- 疲れた (тсукарета) — しんどい (шіндой)
- 片付ける (катадзукеру)、しまう (шімау) — なおす (наосу)
- マクドナルド (макудонарудо) — マクド (макудо)
- 難しい (мудзукашій) — むずい (мудзуй)
- それで (сореде) — ほんで (хонде)
- それなら (соренара) — ほんだら (хондара)
- まあまあ (маамаа) — ぼちぼち (бочібочі)
- まずい (мадзуй) — もむない (момунай)
- 近く (чікаку) — ねき (некі)
- 強い (тсуйой) — ごつい (готсуй)
- 友達 (томодачі) — せえへん (сеехен)
- たくさん (такусан) — ようけ (йоуке)
- 駐車場 (чюшяджью) — モータープール (моотапууру)
- ものもらい (моморай) — めばちこ (мебачіко)
- そうだよ (соудайо) — せやねん (сеянен)
- では (дева)、また (мата) — ほな (хона)
- 自転車 (джітенся) — ちゃり (чярі)
- アイスコーヒー (айсукоохіі) — レイコー (рейкоо)
- めんどくさい (мендокусай) — だるい (даруй)
- ごちそうさま (гочісоусاما) — ごっつおさん (готтсуосан)
- 鳥肉 (торініку) — かしわ (кашіва)

- ください(ください) — ちょうだい(ちょうдай)

В осакському діалекті ございます(годзаімас) змінюється на さん(сан), і таким чином おはようございます (охайоогодзаімас) стало おはようさん (охайоосан), а おめでとうございます (омедетоогодзаімас) — おめでとうさん (омедетоосан). сама (сама) також стає さん (сан). А ще є цікаве слово まいど, яке, як ми вже зазначали раніше, є еквівалентом до どうも(доумо) та こんにちは(коннічіва).

Різноманітні діалекти дуже часто зустрічаються в аніме, особливо осакський.

Візьмемо до прикладу аніме “re:zero”. В першому сезоні в шістнадцятій серії героїня Анастасія Хошін говорить:

「交渉の基本はどんだけ相手の懐に入れるか。なつきくんはそこがあかん

ね。」(коушьоу но кіхон ва дондаке айте но футокоро ні хаіреру ка. Натсукі кун ва соко га акан не.)

Тепер переробимо це в стандартну японську:

「交渉の基本はどんだけ相手の懐に入れるか。なつきくんはそこがいけないね。」(коушьоу но кіхон ва дондаке айте но футокоро ні хаіреру ка. Натсукі кун ва соко га ікенай не.)

Тобто тут в нас використовується あかん (акан), що виступає як іけない (ікенай). Також вимова в слові 入れるか (хаірерука) відрізнятиметься від стандартного діалекту. А переклад реплік буде таким:

“Спроба стати на сторону іншого — це основне правило переговорів. От чого тобі не вистачає, Натсукі-кун”.

Від цієї героїні постійно звучить осакський діалект. Наведемо ще один приклад:

「カララギでは時間とお金は価値は一緒や言うてな。」(карарагі де ва джікан то окане ва качі ва ішшьо я юуте на.)

Перероблюємо в стандартну японську:

「カララギでは時間とお金は価値は一緒って言ってね。」(карарагі де ва джікан то окане ва качі ва ішшьотте ітте не.)

Відрізняється вимова слова 時間 (джікан), а також використовується 一緒や (ішшья) замість 一緒って (ішшютте) та 言うてな (юутена) замість 言ってね (іттене).

А перекладатиметься фраза як:

“Як ми кажемо в Карарагі, – “час – гроші””.

Навіть персонаж цього аніме Субару Натсукі, почувши мовлення Анастасії, говорить:

「おいおい関西弁とか嘘だろ。」(ойой кансайбен тока усо даро.) “Ойой, кансайський діалект? Не може бути!”

А зараз ми надамо Вам пару уривків манги з осакським діалектом (岡本牧子, 氏原庸子, 2006). Переводячи на стандартну японську, на Рис. 2.5 написано: 「何?この給料!もっと働かなければだめよ!」. (Нані? Коно кюурьюу! Мотто хатараканакереба даме йо!). В перекладі: “Що? Що за зарплатня! Треба більше працювати!”.

Рис. 2.1

Стандартною мовою на Рис. 2.6 написано:

「何?この点数!もっと勉強しなければだめ!」. (Нані? Коно тенсуу! Мотто бенкьоошінакереба даме!). В перекладі: “Що? Які бали! Треба більше навчатись!”.

Рис. 2.2

Те, що написано на Рис. 2.7, стандартною японською буде: 「部屋が汚い! 片付けなくてはだめ!」. (Хея га кітанай! Катадзукенакоте ва даме!). В перекладі: “Тут так брудно! Негайно прибери!”.

Рис. 2.3

Написане на Рис. 2.8 стандартною мовою буде: 「何い? このおかず! 一文句あるの?」. (Наніі? Коно окадзу! - Монку ару но?). В перекладі: “Що? Що з гарніром? - Якісь претензії?”.

Рис. 2.4

Той об'єм інформації, який ми надали тут - це лише незначна частина усього Осацького діалекту, дуже маленький відсоток того, якою ця мова є насправді. Проте це вже допоможе Вам відчувати себе впевненіше серед жителів Осаки і почати бодай трошки розуміти їх.

2.2. Способи творення окінавського діалекту

Діалект Окінави називають **うちなーぐち** (учінаагучі)(**くとうば**)(кутуба). Адже, в самій Окінаві, Окінава - це **Учінаа**, а **語** (го)(**言葉**)(котоба) - **ぐち** (гучі)(**くとうば**)(кутуба). Ще існує слово **うちなーんちゆ** (учінаанчю). Це слово описує людей, які родом з Окінави.

В окінавському діалекті відрізняється буквально все: від імен до цифр, від привітань до прощань тощо. Наприклад, числівники (за порядком: цифра - стандартна японська мова – окінавський діалект):

1	—	ひとつ(хітотсу)	—	ティーチ(тіічі)
2	—	ふたつ(футатсу)	—	ターチ (таачі)
3	—	みっつ(міттсу)	—	ミーチ(міічі)
4	—	よっつ(йоттсу)	—	ユーチ(юучі)

- 5 — ひとつ(ітсутсу) — イチチ(ічічі)
 6 — むつつ(муттсу) — ムーチ(муучі)
 7 — ななつ(нанатсу) — ナナチ(наначі)
 8 — やつつ(яттсу) — ヤーチ(яачі)
 9 — ここのつ(коконотсу) — ククヌチ(кукунучі)
 10 — とう(тоо) — トウー(туу)

Отже, ми можемо простежити, що в стандартній японській мові усі числівники і суфікси (окрім 10) мають закінчення つ (тсу), тоді як всі числівні суфікси в окінавському діалекті (окрім 10) закінчуються на チ (чі).

А як щодо членів сім'ї?

- 私 (ваташі) — わん (ван)
- おじいさん (оджіісан) — オジ— (оджі)
- おばあさん (обаасан) — オバー (оба)
- お兄さん (оніісан) — ニ—ニ— (нініні)
- お姉さん (онеесан) — ネ—ネ— (неенее)
- 夫 (отто) — うつとう (утту)
- かれし (кареші) — イキガ (ікіга)
 - 彼女 (каноджьо) — イナグ (інагу) Тепер поглянемо на привітання мовою Окінави:
- ようこそ (йоукосо)、いらっしゃいませ (ірашшяймасе) — めんそ—れ— (менсоорее)
- こんにちは (коннічіва) — для чоловіків - はいさい (хайсай), для жінок - はないたい (хайтай)
- おはようございます (охайоо годзаімас) — うきみそ—ち— (укімісоочіі)

Та розберемо іншу лексику:

- 愛してる (айшьтеру) — かなさんどー (канасандоо)
- ありがとう (арігатоо) — にふえーでーびる (ніфеедеебіру)
- なんとかなる (нантоканару) — なんくるないさ (нанкурунайса)
- なんで (нанде) — ぬーが (нууга)
- ごめんなさい (гомен насай) — わっさいびーん (вассайбіін)
- 適当 (текітоу) — てーげー (теегее)
- そうだね (соудане) — だーるー (дааруу)
- 痛っ (іта) — あがっ (ага)
- ばか (бака) — くらー (фураа)
- 気まずい (кімадзуй) — あふあー (афаа)
- とても (тотемо)、すごく (сугоку) — ーじ (дееджи)、しに (шіні)
- 食いしん坊 (куйшінбоу) — がちまやー (гачімаяа)
- やばい (ябай) — やっけー (яккее)
- ほら (хора) — うり (урі)
- いただきます (ітадакімас) — くわあっちーさびら (кувааччіісабіра)
- お茶 (очя) — うちや (учя)
- 親 (оя) — うや (уя)
- 酒 (саке) — さき (сакі)
- 音 (ото) — うとう (уту)
- からて (карате) — からてい (караті)
- 落とす (отосу) — うとうす (утусу)
- 落とした (отошьта) — うとうちゃん (утучян)
- 美人 (біджін) — ちゅらかーぎー (чюракаагі)
- ね (не) — やに (яні)
- おしゃべり (ошябері) — ゆんたく (юнтаку)

● まじで(маджіде) — だーるば(дааруба)

Дивлячись на ці слова, ми можемо зрозуміти, що, по-перше, в мові Окінави неймовірно велика кількість подовжень, по-друге, お (о) в них заміняється на う (у), причому не тільки тоді, коли воно виступає як префікс ввічливості, а, по-третє, закінчення дієслів в простій формі минулого часу した(шъта) в них - ちゃん(чян).

Ще є дуже цікаве слово: だからよ(дакарайо). Взагалі-то, воно японське, проте окінавці використовують його як そうだね(соудане).

Подивімося також на міні-діалог, наведений нижче:

これは十ドルです。(Коре ва джюу дору дес.)

くれー、じゅうドルやいびーさ。(курее, джюу дору яібііса.) “Це десять доларів.”

Тут ми можемо помітити, що замість です (дес) окінавці використовують やいびーさ(яібііса).

А тепер утворімо декілька речень, використовуючи Окінавський діалект.

1) でーじ緊張する。(Дееджі кінчоо суру) “Я дуже знервована.”

2) 一飲む?このジュース、でーじ美味しいよ! (Ному? Коно джюусу, дееджі оішій йо!)

“Питимеш? Цей сік дуже смачний!”

3) 一ジェイ、でーじダンス上手よ! (Джей, дееджі дансу джьюудзу йо!) “Джей, ти дуже класно танцюєш!”

4) でーじかわいい! (Дееджі каваіі!) “Дуже милий!”

5) 一このうちゃ、でーじ甘い! (Коно учя, дееджі амай!) “Цей чай дуже солодкий!”

6) しにまずい! (Шіні мадзуй!) “Дуже несмачно!”

Із цих речень видно, що хоч і **でーじ** (дееджі, і **しに** (шіні) означають “дуже”, тобто є еквівалентами до **とても** (тотемо) та **すごく** (сугоку), між ними все ж є різниця. **でーじ** (дееджі) використовується з позитивним значенням, **しに** (шіні) - з негативним.

7) **しにちゆらかあぎやに。** (Шіні чюракаагі яні.) “Яка ж гарна!”

Гляньмо ще на утворений нижче міні-діалог:

— **お腹、いっぱい。** (Онака, іппай.)

— **だからよ。** (Дакарайо.)

— Я переїла.

— І я.

А наостанок подивимось з вами на два скріни з манги з використанням слова **あがつ** (ага) - “болить” (仲原 穰, 西岡, 2006).

Рис. 2.5

Рис. 2.6

2.3. Зіставлення лексики Осацького діалекту та Окінавської мови

На основі дослідженого матеріалу зробимо зіставлення двох мов між собою у послідовності: стандартна японська мова - Осака-бен - Окінавська мова:

1) Привітання:

— **いらっしやいませ** (ірашшіймасе) — **おいでやす** (ойдеясу) —

めんそーれ (менсоорее)

ВИСНОВКИ

1. Японія роками впливала на життя інших народів. Вона витісняла корінні народи та анексувала королівство Рюкю, втручаючись у життя звичайних жителів.
2. Існує багато теорій походження японців та японської мови, від корейців, алтайців, до таких народів, як айни.
3. Диференціація в Японії відбувалась і з корінними народами, і в епоху Едо, коли шьогунат заміняв володіння даймьо на більш багаті або бідні.
4. Підсумовуючи, зазначимо, що на утворення японської мови в загальному та її діалектів вплинув наступний ряд чинників: диференціація корінних населень; період обмеження в пересуваннях по країні, феодалної роздробленості, коли було закрито території Японії одна від одної; диференціація мирних жителів під час неодноразового перенесення столиці; географічні розташування.
5. Однак історія мови Окінави кардинально інша, тому що Окінава була головним і найбільшим островом колись незалежного королівства Рюкю, яке зараз належить владі Японії. Рюкю налічує 73 острови. Воно пережило безліч спроб на власну незалежність й надалі, проте так і не вибороло свої права. Спершу був період трьох королівств, водночас будучи під васальством Китаю, потім відбулася анексія та максимальне винищення культури Рюкю урядом Мейдзі, а за тим США атакувало Окінаву, і після тривалих війн Окінава залишилась в складі Японії і до сьогодні, що призвело до фатального вимирання мов островів Рюкю.
6. Культурна різниця між Японією та Рюкю щонайменше виявляється у ставленні до татуювань (а саме, в Японії до цього ставляться вкрай неприязно, проте на островах Рюкю це є частиною традиції) та мові (адже мова - це значна частина культури).
7. Осакський та окінавський діалекти кардинально різняться у вимові, написанні та навіть використанні у буденності. Ці діалекти зовсім не схожі одне на одного та не мають нічого спільного.

8. Теорію діалекту Осаки було досліджено через використання різноманітних інформаційних джерел та практичне застосування через мангу та аніме.

9. Осакський діалект дуже масштабний і осягти його забирає стільки ж зусиль, скільки забирає і стандартна японська мова.

10. До того ж, в міру вивчення мови, можна краще зрозуміти культуру та менталітет носіїв. Чуючи осакський діалект, одразу можна зрозуміти, що це дуже відкритий та веселий люд, що доволі сильно відрізняється від жителів інших регіонів Японії, які є досить стриманими в своїх емоціях.

11. Також було досліджено мову острова Окінава, переглянуто пару прикладів в реченнях та уривках манги та порівняно її історичний та граматично-лексичний аспекти з осакським діалектом та стандартною японською мовою.

12. І наостанок, порівняно певні семантичні групи. В окінавській мові досліджено цифри, в осакській різноманітні способи сказати “я” і “ти”, а в обох мовах зіставлено членів сім’ї, привітання та декілька інших слів.

АНОТАЦІЯ

日本語における大阪弁と沖縄方言の歴史的小よび語彙的特徴の比較 学期論文の主題は大阪と沖縄の方言の歴史的小よび語彙的側面です。

学期論文の目標は大阪と沖縄の方言の歴史的小違いを分析して、語彙の形成を理解し、これらの方言を日常生活に応用できるようにします。

この学期論文に関西弁とうちなあ(沖縄の語)の歴史を探検しました。このレポートに大阪の方言は先住民族の差別化と首都移転で、日本の領土が互いに閉鎖されていた封建的分裂の時代と地理上の位置として形成されたことを学んで、うちなあぐちは日本の方言ではなくて、かつて存在した琉球王国の独立の言語であることを学びました。

大阪語と沖縄語の語彙を分析し、その違いを比較しました。漫画、アニメ、自作の会話や文章の例でこれらの方言の使用を検討しました。

言語は、その話者の文化や考え方も反映します。そのため、大阪の方言を見れば、大阪人は日本の他の地域にはない、とても騒がしく陽気な性格であることがわかります。

残念ながら、琉球人の文化と言葉は何世紀にもわたって破壊されていたので、この作品で紹介されているのは残った言葉のほんの一部です。

方言の知識は、地元の人々を理解するために非常に重要です。特にそこに住むつもりなら。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Батюк, Ю. І. (2011). *Фонологічні та лексико-граматичні відмінності в діалектах Японії (на матеріалі о. Хонсю)*. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки.
- Walker, L. B. (2001). *The conquest of Ainu Lands: Ecology and Culture in Japanese Expansion*. University of California Press.
- Kerr, H. G. (2018). *Okinawa: The History of an Island People*. Tuttle Publishing; Revised edition.
- Mamoru, A. (2018). *The Ryukyu Kingdom: Cornerstone of East Asia*. University of Hawaii Press; Reprint edition.
- Mitsugu, S. (2006). *Okinawan-English Wordbook: A Short Lexicon of the Okinawan Language with English Definitions and Japanese Cognates*. University of Hawaii Press; Bilingual edition.
- Tse, P. (1993). *Kansai Japanese: The Language of Osaka, Kyoto, and Western Japan*. Tuttle Publishing.
- Sakunosuke, O. (1994). *Stories of Osaka Life*. Weatherhill.
- Södergren, S. (2014). *Metcha suki ya nen A sociolinguistic attitude survey concerning the Kansai dialect*. Dalarma University, School of Humanities and Media Studies, Japanese.
- 伊波 普猷 (1998). *沖縄歴史物語: 日本の縮図*. 平凡社.
- 岡本牧子, 氏原庸子 (2006). *聞いて覚える: 関西(大阪)弁入門*. ひつじ書房; 新訂版.
- 比嘉 清 (2019). *うちなあぐち大字引: 沖縄語大辞典*. 南謡出版.
- 仲原 穰, 西岡 敏 (2006). *沖縄語の入門—たのしいウチナーグチ*. 白水社. 花蘭 悟 (2020). *初級沖縄語*. 研究社.
- 比嘉 光龍 (2015). *沖縄語リアルフレーズBOOK*. 研究社. 外間 守善 (1986). *沖縄の歴史と文化*. 中央公論新社.

山口敏 (1990). 日本人の祖先. 徳間書店.